

מבשר טוב

סעודה ג'

פרשת חוקת

תשע"א

ק"ק איטליה ת"ו

"וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר: זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדמה תמימה". [במדבר פרק יט א]

ויש להבין מדוע נאמר בלשון "זאת חוקת התורה", והיה לכאורה צריך לומר "זאת חוקת הפרה".

ובמדרש רבה [פרשה יט א] "זאת חקת זה שאמר הכתוב (איוב יד) מי יתן טהור מטמא לא אחד, כגון אברהם מתרח, חזקיה מאחז, יאשיה מאמון, מרדכי משמע, ישראל מעובדי כוכבים". וצריך להבין מה שייכות דרשה זו לפסוק זאת חוקת התורה.

ובפרש"י: "זאת חקת התורה - לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה חקה, גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה".

וכבר הקשו בספרים הקדושים מדוע במיוחד על חוק זה של פרשה אדומה היו אומות העולם מונים את ישראל, והרי כמה חוקים יש בתורה שהם חוקים ללא טעם, ומשמע שבפרשת פרה אדומה יש עניין מיוחד יותר לא מובן, ועל זה אומות העולם מונים את ישראל מה מצוה זו ומה טעם יש בה.

וביארנו בזה שבפרשת פרה אדומה מצינו דבר תמוה יותר משאר חוקי התורה, כי חוקת פרה אדומה מטהר טמאים ומטמא טהורים, ועל זה אומות העולם מונים את ישראל, היאך יתכן שאותו דבר שהוא יסוד הטהרה שמטהר בני ישראל, אותו דבר עצמו יכול להתהפך ולהיות מטמא טהורים, ולכך על זה מיוחד אומות העולם מונים את ישראל מה מצוה זו ומה טעם יש בה.

ובדרך זה אפשר לבאר מדוע נאמר "זאת חוקת התורה" ולא אמרו זאת חוקת הפרה, כי גם בתורה הקדושה מצינו שיש בה כוח טהרה כאפר פרה, שהרי אמרו בגמ' ברכות [ט"ו:] "ואמר רבי חמא ברבי חנינא: למה נסמכו אהלים לנחלים, דכתיב: כנחלים נטיו כגנות עלי נהר כאהלים נטע וגו', לומר לך: מה נחלים מעלין את האדם מטומאה לטהרה, אף אהלים [בתי מדרשות רש"י] מעלין את האדם מכף חובה לכף זכות".

וגירסת הספה"ק מאור ושמש [פרשת חוקת ד"ה או יאמר] ועוד קדמונים. "מה נחלים מביאין את האדם מידי טומאה לידי טהרה, אף אהלים מביאין את האדם לידי טהרה" הרי שלתורה הקדושה יש כוח טהרה, והיא מטהרת כאפר פרה.

ובתורה הקדושה מצינו שלא רק שיש לה כוח טהרה אלא היא גם רפואה לאדם, וכמו שאמרו בגמ' עירובין [נד]. "אמר רבי יהושע בן לוי: המהלך בדרך ואין עמו לוייה - יעסוק בתורה, שנאמר [משלי א'] כי לוית חן הם. חש בראשו - יעסוק בתורה, שנאמר כי לוית חן הם לראשך. חש בגרונו - יעסוק בתורה, שנאמר וענקים לגרגרתך.

חש במעיו - יעסוק בתורה, שנאמר רפאות תהי לשרך. חש בעצמותיו - יעסוק בתורה, שנאמר ושקוי לעצמותיך. חש בכל גופו - יעסוק בתורה, שנאמר ולכל בשרו מרפא".

והביאור בזה כי מלבד שיש לתורה כוח טהרה, יש לה גם כוח רפואה, היינו לרפאות את הסיבה שגרמה לטומאה שתבוא, והיא מרפאה את השורש פורה ראש ולענה שנמצא בתוך פנימיות האדם, והתורה הקדושה מרפאה את שורש זה, וזה שאמרו רפואה היינו לא רק רפואה גשמית למחלות האדם, אלא היא רפואה לסיבות הטומאה.

והיינו לא רק לטומאה שקיבל מדבר טמא בחיצוניותו אלא גם מנגעים ושורשים פנימיים של טומאות, ומכל אלו התורה הקדושה מטהרת אותו ומרפאה אותו ביסודותיו ושורשיו.

כי התורה הקדושה לא רק שיש לה כוח טהרה היה גם מרפאה את סיבות הטומאה, כי אין זה רק רפואה חיצונית אלא רפואה שורשית ופנימית לסלק כל סיבות הגורמים למחלות ולטומאות האדם. וזה שאמרו "זאת חוקת התורה", לרמז כי גם התורה הקדושה יש בה כוח טהרה כפרה אדומה על טומאה חיצונית ופנימית, ורפואת טהרה יסודית ושורשית, כי ישנם טומאות שבאים מקרב חטאים מפנימיות האדם.

ועוד מצינו שכשם שמצינו בטהרת פרה אדומה שהיא מטהרת טהורים ומטמא טהורים, כך גם אמרו בטהרת התורה הקדושה שיש בה בחינה מסוימת שהיא מטהרת טמאים ומטמא טהורים, וביאורו שהרי אמרו בגמ' יומא [עב:] "וזאת התורה אשר שם משה, זכה - נעשית לו סם חיים, לא זכה - נעשית לו סם מיתה".

וכמו שמצאנו במדרש בראשית רבה [פרשה ח] "רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן אמר בשעה שהיה משה כותב את התורה היה כותב מעשה כל יום ויום, כיון שהגיע לפסוק הזה שנאמר ויאמר אלוקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו אמר לפניו רבון העולם מה אתה נותן פתחון פה למינים, אתמהא, אמר לו כתוב והרוצה לטעות יטעה".

הרי שמי שרוצה לטעות יבוא ויטעה על ידי התורה הקדושה, אך הגורם הוא "הרוצה לטעות" היינו שאדם שבפנימיותו רוצה לטעות נותנים לו מקום לטעות על ידי התורה הקדושה.

כי בעצם התורה הקדושה היא ישרה וכל נתיבותיה שלום, והיא מראה לאדם את דרך האמת, ובדרך שאדם רוצה לילך מוליכים אותו כמבואר בגמ' מכות [י:]: אבל זה לעומת זה ברא אלוקים אם רוצה לטעות יבוא ויטעה על ידי התורה הקדושה.

דהעיקר הוא הרצון. וכמו שכתב החובת הלבבות [שער הבטחון פ"ד החלק הרביעי] שזה הדבר היחיד שהקב"ה נתן ביד האדם וחופץ מזה הכל ביד השי"ת. וכמו שאמרו חז"ל במדרש ויקרא רבה [כז ב] "רבי תנחומא פתח [איוב מא] מי הקדימני ואשלם וכו'. א"ר ירמיה ב"ר אלעזר: עתידה בת קול להיות מפוצצת בראש ההרים, ואומרת כל מי שפעל עם אל יבוא ויטול שכרו, הדא הוא דכתיב [במדבר כג]: כעת יאמר ליעקב ולישראל וגו'. רוח הקודש אומרת מי הקדימני ואשלם, מי קלס לפני עד שלא נתתי לו נשמה. מי מלל לשמי עד שלא נתתי לו בן זכר. מי עשה לי מעקה עד שלא נתתי לו גג. מי עשה לי מזוזה עד שלא נתתי לו בית. מי עשה לי סוכה עד שלא נתתי לו מקום. מי עשה לי לולב עד שלא נתתי לו דמים. מי עשה לי ציצית עד שלא נתתי לו טלית". והיינו שאין האדם יכול לקיים התורה ומצות בלי סיוע מהשי"ת וכמש חז"ל [סוכה נב:]: "אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו".

אך לדבר זה מה יהיה רצונו של אדם אם ירצה לטהר או שירצה לטמא זה ביד האדם, כי הרצון והבחירה בטוב או ברע הוא ביד האדם, ובזה שהאדם חפץ לבחור בדרך זו שרוצה לטעות, לזה אין לו סיוע מהשי"ת ועל כן מתגבר עליו הסיטרא אחרא וטועה.

ובגמ' שבת [קד.] "הבא ליטהר מסייעים אותו" וסיוע ישנו רק למי שבא ליטהר ודו"ק ואכמל"ב.

ואף שאמרו בגמ' קידושין [ל:]: "הקדוש ברוך הוא אמר להם לישראל, בני בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו". והיינו שהתורה הקדושה אין זה רק כמו רופא שנותן רפואה למחלה מסוימת, אלא הקב"ה עצמו אומר בראתי יצר הרע, והיינו שאני בראתי את המחלה ואין כמוני שיודע את

הרפואה למחלה, שהרי הקב"ה ברא יצר הרע והקב"ה בכבודו ובעצמו מעיד בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין.

ואף על פי כן שייך שהתורה בעצמה נעשית סם המוות כאשר אינו לומד כראוי, והוא כמו שמצינו בפרה אדומה שהיא מטהר טמאים ומטמא טהורים.

ולזה אמרו "זאת חוקת התורה" כי התורה הקדושה היא חוקה כחוקת אפר פרה, כי יש בתורה הקדושה כוח טהרה כפרה אדומה, וגם יש בה ענין זה שהיא מטהרת טמאים ומטמא טהורים כפרה אדומה. טהרה שורשית ויסודית בפנימיותו ויכולה להפוך אותו מטמא לטהור.

וכבר ראינו בהיסטוריה אנשים שהתורה הקדושה נעשית להם סם המוות, וכמו שהיה עם הצדוקים, ואותו האיש, ושבתי צבי ימ"ש שהביאו ראיות מהתורה הקדושה לדברי כפירתם, כי כאשר האדם אינו לומד כראוי שייך בחינה שהתורה עצמה תיעשה לו כסם המוות. ובפרט כשאין לו רצון לדעת האמת ואינו בא לטהר עצמו.

ובפרט בעיקבתא דמשיחא שאמרו חז"ל [סוטה מט:] שיהיה זמנים קשים ומרים ברוחניות וניסיונות גדולים "בעקבות משיחא, חוצפא יסגא וכו', ומלכות תהפך למינות, ואין תוכחת, בית וועד יהיה לזנות, והגליל יחרב, והגבלן ישום, ואנשי הגבול יסובבו מעיר לעיר ולא יחוננו, וחכמות סופרים תסרח, ויראי חטא ימאסו, והאמת תהא נעדרת, נערים פני זקנים ילבינו, זקנים יעמדו מפני קטנים, בן מנוול אב, בת קמה באמה, כלה בחמותה, אויבי איש אנשי ביתו, פני הדור כפני הכלב, הבן אינו מתבייש מאביו".

ואז לא רק שצריך את עזרת השי"ת כמו שהבאנו לעיל שאלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לעמוד נגד פיתויי היצר הרע ונגד מה שרוצה הסיטרא אחרא להטעות אותו. ולכן בזמנים הללו של עיקבתא דמשיחא צריך לקיים מה שאמרו חז"ל שם "ועל מה יש לנו להשען על אבינו שבשמים". ואם כן צריכים להיות ראויים שנוכל להישען על אבינו שבשמים, ולא להיות בבחינת שהקב"ה מואס בו ובודאי לא יתן לו שישען על השי"ת.

וכך הוא גם בכל דבר שבקדושה שאם אינו ראוי לשפיע של קדושה, אזי לא רק שאין זה משפיע טוב על האדם זה גם יכול לקלקל אותו, וכמו שכתב אא"ז בספה"ק תולדות אדם [ליקוטים על הש"ס] "בברכות דף ט': ענני ה' ענני שתרד האש, וענני להסיח דעתן שלא יאמרו מעשה כשפים הם. ביאור הדבר מה שהיה חושש שלא יאמרו שהם מעשה כשפים וכו'. והנה נודע; כי אם השפיע הקדוש בא על האדם שאיננו ראוי לקבלה, הן מצד עצמו או מצד חסרון הכנתו שלא הכין את עצמו לקראת השלימות ההוא, אזי לא די שלא ישלימו אלא אדרבה השפיע ההוא יגרום לו העדר או קילקול וכו'. וזה שהיה ירא כאן אליהו ז"ל כי כאשר ירד האש שפיע קדושה מעצם הרוחניות, בודאי יקלקל שפיע ההוא לב נביאי הבעל יותר מקודם, והם לא יבינו שהם בעצמם הגורמים לקלקולם יאמרו שמעשה כשפים הם". הרי מבואר בדברי קדשו שלא רק שזה יכול לא להשפיע קדושה אלא זה גם יכול לקלקל האדם ולגרום ההיפוך.

ונמצא שצריך תמיד שיהיה כלי ראוי לקבל השפיע של הקדושה ובפרט מקדושת התורה והמצוות, כי אחרת לא רק שלא משפיע עליו לטובה אלא הוא משפיע לרעה ברוחניות וגשמיות רח"ל.

וישנם גם תנאים מסוימים בלימוד התורה הקדושה, שרק אז התורה מזככת ומטהרת אותו. ושומה עלינו לדעת מהו הדרך הראוי שילך בה האדם כדי שהתורה תהיה לו כסם החיים ולטהר את נפשו, ולא חלילה כסם המוות.

והנראה שהתנאי הראשון הוא שצריך שילמד האדם בשפלות וענווה ולא מתוך גאווה, וכמו שמצינו במתן תורה בהר סיני שהשי"ת בחר ליתן התורה דוקא בהר סיני שהוא הנמוך מכולם, ללמדנו שסגולת התורה הקדושה שתהיה מכפרת ומטהרת ומשפיע קדושה צריך שילמד האדם בשפלות וענווה כמו שניתנה התורה הקדושה, ובאופן כזה יכולה להשפיע.

וכמו שמטעם זה בחר השי"ת ליתן התורה הקדושה על הר סיני. וכמו שאמר השי"ת לשאר ההרים שהינם בעלי מומים לעומת הר סיני, וכמבו' בגמ' מגילה [כט.]. "דרש בר קפרא: מאי דכתיב [תהלים ס"ח] למה תרצדון הרים גבננים, יצתה בת קול ואמרה להם: למה תרצו דין עם סיני, כולכם בעלי מומים אתם אצל סיני. כתיב הכא גבננים וכתוב התם [ויקרא כ"א] או גבן או דק, אמר רב אשי: שמע מינה האי מאן דיהיר - בעל מום הוא".

וכמו שאמרו בגמ' סוטה [ה.]. "ואת דכא ושפל רוח [ישעיה נז, טו]. רב הונא ורב חסדא, חד אמר: אתי דכא, וחד אמר: אני את דכא. ומסתברא כמאן דאמר אני את דכא, שהרי הקדוש ברוך הוא הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני, ולא גבה הר סיני למעלה. אמר יוסף: לעולם ילמד אדם מדעת קונו, שהרי הקדוש ברוך הוא הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני, והניח כל אילנות טובות והשרה שכינתו בסנה". ועוד אמרו שם בבעל גאוה, "אין אני והוא יכולין לדור בכפיפה אחת".

ואם כן ביכולת לימוד התורה הקדושה לטהר אותו, אך רק כשלומד מתוך הכנעה ושפלות, ואז התורה הקדושה והקב"ה יכולים לשכון בו ולטהר אותו ולהשפיע עליו קדושה, ולהיות תבלין כנגד היצר הרע, והקב"ה יכול להיות עימו ולעוזרו שיוכל לעמוד נגד כוחות היצר הרע שבלעדי עזרת השי"ת לא יוכל להתמודד עם היצר הרע.

ואפילו שנאמר בגמ' יומא [נו:]: "אפילו בשעת שהן טמאים שכינה עמהם. אמר ליה ההוא צדוקי לרבי חנינא: השתא ברי [ודאי] טמאים אתון, דכתיב [איכה א ט] 'טמאתה בשוליה' [ואין שכינה ביניכם שורה בטומאה]. אמר ליה: תא חזי מה כתיב בהו, השוכן אתם בתוך טומאותם, אפילו בזמן שהן טמאין שכינה שרויה ביניהן".

ובגמ מגילה [כט.]. "תניא רבי שמעון בן יוחי אומר: בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, שבכל מקום שגלו - שכינה עמהן. גלו למצרים שכינה עמהן, שנאמר: הנגלה נגליתי לבית אביך בהיותם במצרים וגו'. גלו לבבל שכינה עמהן".

אולם כל זה נאמר רק בזמן שהם הכנעה ושפלות, ואז הקב"ה שוכן איתם בתוך טומאתם לטהר אותם, ורק בזמן שהם בהכנעה ושפלות ורוצים בתשובה, אך אם חס ושלום הם בגאות אינו שוכן בתוך טומאתם, ואין הקב"ה והתורה הקדושה מטהרת אותם, אלא אדרבא נטמא עוד יותר עד שיכול לרדת לשאול תחתית רח"ל, וכמו שמצינו בפסוק בתהילים [נ טז] "ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חוקי". הרי שאין הקב"ה חפץ בו ובתורתו.

ומהאי טעמא הזהיר כ"ק אמו"ר זיעוכ"י בשם הרה"ק מלובלין זיעוכ"י לעשות תשובה לפני הלימוד שלא יהיה חס ושלום בכלל זה של "ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חוקי" שאז בודאי עם בחינה זו אין לו סגולת וסיוע ותבלין התורה הקדושה אלא להיפך חס ושלום כמו שנתבאר, על כן אומר השי"ת לרשע "מה לך לספר חוקי, שהרי יהיה לך על ידי זה גרוע יותר.

אכן אם הוא בהכנעה ושפלות יכולים לבוא לבחינה [איכה רבה פתיחתא ב] "הלואי אותי עזבו ותורת שמרו שהמאור שבה מחזירה למוטב". הרי שבכוח התורה הקדושה לטהרנו מטומאותינו ולהחזירו למוטב על ידי המאור שבה.

ולזכות למאור שבה שייך רק בזמן שיש עליו השראת השכינה והתורה הקדושה, וזה רק בזמן שהוא בבחינת הכנעה וענוה כמו שהיה בעת נתינת התורה הקדושה שירד הקב"ה עם התורה הקדושה על הר סיני, ונתעלו אז בני ישראל מאד כמבואר בפרקי דר' אליעזר [מז] שלא הוצרכו לנקביהם.

ולכך התנאי הראשון ללימוד התורה כראוי שילמד מתוך ענוה ושפלות ולא מתוך גאוה שהיא המדה הגרועה ביותר מכל המידות רעות, ומידת הענוה והשפלות היא המידה טובה מכל המידות טובות, וכמו שכתב הרמב"ן באגרתו וז"ל: "וכאשר תנצל מן הכעס תעלה על לבך מדת הענוה שהיא מדה טובה מכל המדות טובות, שנאמר עקב ענוה יראת ה'". הרי שכתב הרמב"ן שמדת הענוה היא המדה טובה מכל המדות.

וכך כתב זקני בספה"ק תולדות אדם פרשת לך לך וז"ל: "ויעבור אברם בארץ: אפשר לומר שאברהם אבינו עליו השלום הלך בכל מדותיו וראה שאין מדה גדולה מזו, רק לאחוז במדת השפלות, כמו שאמר ואנכי עפר ואפר, וזו ויעבור אברם בארץ, היינו על ידי מדות שפלות להיות כמו הארץ אין לך מדה טובה ממנה" עכ"ל. הרי שאברהם אבינו סבר שהיסוד והמעלה הגדולה ביותר היא מידת הענוה. ומכיון שענווה ושפלות היא המידה היותר טובה אם כן היא היסוד שעליו אפשר לבנות שאר המידות טובות ולהיות איש שלם.

ולזה צריך שילמד מתוך ענוה ולא עם גאוה שאז אין השי"ת נמצא עמו כלל, שהרי אין ואני יכולים לדור, וממילא נעשית לו התורה כסם המוות.

ועוד תנאי צריך כדי שתהיה התורה נעשית לו כסם חיים, והוא שיהיה לאדם מידות טובות ולא יהיה חס ושלוש מושחת עם מידות רעות שהרי דרך ארץ קדמה לתורה [תנא דבי אליה רבה א] ורק כאשר יש לאדם מידות טובות משפיעה עליו התורה לטוב, אך אם חס ושלוש הוא לומד עם מידות רעות, אזי נעשית לו בחינה שלא זכה נעשית לו כסם המוות.

וכמו שנתבאר שצריך שיהיה לו הכלים לקבל השפעת התורה והמצוות ואחד מיסודות הכלים לשפע קדושה הם מידות טובות. וכן חס ושלוש להיפך אם אין לו מידות טובות אזי משפיע התורה הקדושה בבחינת סם המוות כשיש לו ומידות רעות ובפרט מידת הגאווה.

ושני תנאים אלו הם יסוד קנייני התורה, שיזכה שתהיה לו התורה כסם החיים וכטהרת אפר פרה, והיינו. א. שיהיה לימודו בשפלות וענווה ולא עם גאווה. ב. שיהיה לו מידות טובות ולא יהיה מושחת במידות רעות.

ויהיה בבחינת "ונפשי כעפר לכל תהיה" וכמו שהיו אבותינו הקדושים שהם שורש ישראל, ומשה רבינו שורש נתינת התורה הקדושה לכלל ישראל, שכל מה שהם התעלו יותר היו יותר בשפלות וענווה כמבו' בגמ' חולין [פ.ט.] "לא מרבכם מכל העמים חשק ה' בכם וגו', אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: חושקני בכם, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני, נתתי גדולה לאברהם אמר לפני ואנכי עפר ואפר, למשה ואהרן אמר ונחנו מה, לדוד אמר ואנכי תולעת ולא איש, אבל עובדי כוכבים אינן כן, נתתי גדולה לנמרוד אמר הבה נבנה לנו עיר, לפרעה אמר מי ה'".

ובזה שאבותינו הקדושים היו כל ימיהם יותר ויותר בבחינת עפר ואפר השרישו בבני ישראל גם כן הכוח שיוכלו להגיע להכנעה ושפלות בחינת עפר ואפר. וישנה גם בחינת שפלות והכנעה פסולה והוא מצד היצר הרע שמדבר אל ליבו שאינו שווה כלום וחבל לו להתאמץ בתורה ומצוות.

והסימן לדעת אם ההכנעה ושפלות היא אמיתית מצד הקדושה כתב א"ז בספה"ק דברי בינה שכמו שמתפללים "ונפשי כעפר לכל תהיה ואחרי מצוותיך תרדוף נפשי" והיינו למרות שהוא מחזיק עצמו לאפר ואפר ואינו כלום בכל זאת יש לו חשק ורצון להתחזק יותר בתורה ומצוות. אכן אם אין לו זאת סימן שהשפלות והכנעה פסולה ומצד הסיטרא אחרא רח"ל. ולכן יש לו ליהרר מפני שפלות הכנעה וענווה פסולה כמו שנתבאר בעה"ת.

והיסוד שיבוא האדם לטהרה הוא על ידי הכנעה ושפלות, וכמו שמצינו בטהרת פרה אדומה שרק אחר שנשרפה ונעשית אפר הייתה מטהרת, כי הוא יסוד טהרת ישראל שמגיעים לבחינת עפר ואפר הם מטהרים ומזככים עצמם לאין שיעור לבחינה גדולה יותר ממלאכים.

כמו שאמרו חז"ל שמחיצת בני ישראל לפניו ממחיצת המלאכים וכמו שאמרו במדרש במדבר רבה [כ יט] "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א'ל. ראתה עינו [של בלעם] את ישראל יושבין לפני הקדוש ברוך הוא כתלמיד לפני רבו לעתיד לבוא, ושואלין ממנו כל פרשה ופרשה למה נכתבה וכו', ומלאכי השרת רואין אותן ושואלין אותן מה הורה לכם הקדוש ברוך הוא, לפי שאינן יכולים ליכנס במחיצתן, שנאמר כעת יאמר ליעקב".

ובני ישראל גדולים יותר מהמלאכים כמבואר בגמ' חולין [צא:]: "אין מלאכי השרת אומרים שירה למעלה, עד שיאמרו ישראל למטה". הרי שאינן יכולים לומר שירה עד שבני ישראל אומרים שירה. והיינו שהם משפיעים כוחות השירה למלאכים בחינת ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים והוא בבחינת תנו עוז לאלוקים ודו"ק.

ועוד אפשר לבאר מה שאמרו "זאת חוקת התורה" כי יש כמה אפשרויות לרשום דברים, יש בחינה של כתיבה, אך יש בחינה של חקיקה, וחקיקה היא כתיבה שלא ניתן לימחק, וכך התורה צריך שיהיה חקוק בלבו של אדם, ולכך אמרו "זאת חוקת התורה", והוא לשון חקיקה, כי צריך שתהיה התורה חקוקה וטבועה בלבו ובדמו של אדם.

ובזה אפשר לבאר מה שאמרו בגמ' נדה [ל:]: "אין לך ימים שאדם שרוי בטובה יותר מאותן הימים, שנאמר [איוב כ"ט] מי יתנני כירחי קדם כימי אלוה ישמרני, ואיזהו ימים שיש בהם ירחים ואין בהם שנים - הוי אומר אלו ירחי לידה. ומלמדין אותו כל התורה כולה, שנאמר [משלי י"ד ד'] ויורני ויאמר לי יתמך דברי לבך שמור מצותי וחייה, וכו' וכיון שבא לאויר העולם - בא מלאך וסטרו על פיו, ומשכחו כל התורה כולה, שנאמר [בראשית ד'] לפתח חטאת רובץ".

וכבר הקשו בספרים הקדושים מה הענין שהמלאך מלמדו כל התורה במעי אמו, הרי אחר שיוצא ממעי אמו אין הוא זוכר כלום ממה שלמד עימו המלאך.

וביארנו בזה בספרים הקדושים, כי אף שהמלאך סוטר על פיו מכל מקום נשאר לו רושם מלימוד זה, ואילו לא היה המלאך מלמדו התורה במעי אמו, לא היה שייך להשיג ולהבין התורה הקדושה שילמד אחר שיצא ממעי אמו.

אך עוד אפשר לבאר בזה עוד כי צריך שתהיה התורה חקוקה וטבועה בלבו ודמו של אדם, שיהיה הוא והתורה אחד ממש, וכמו שאמרו בזה"ק "אורייתא קוב"ה וישראל חד". ולכן בזמן יצירתו מלמדו המלאך כל התורה כולה כדי שיהיה בעצם יצירתו ובריאתו עוד לפני שיוצא לאוויר העולם, ותהיה התורה הקדושה מובלעת בו בעצם יצירתו ובריאתו כמו שמתפתח בשאר אבריו במעי אמו וכו'. ואחר כך אף שנשכח בפועל ובמציאות על ידי שהמלאך סוטר, מכל מקום הוא מובלע בו ויכול להוציאו לפועל ממש להיות אחד עם התורה "דאורייתא קוב"ה וישראל חד".

והיינו כי כאשר האדם עמל ויגע על דברי תורה אזי הוא מקבל טבע ומהות של תורה, ובשעה שהוא לומד תורה הוא נעשה אחד עם התורה משום שאפילו החלק הגשמי שבאדם בו התורה הקדושה משעת יצירתו ובריאתו, ולכן שייך על ידי עמל ויגיעה ועמידה בניסיונות כאבותינו הקדושים שמהם ירשנו את הכוחות בזה להפוך גם עצם הגוף הגשמי לרוחני, ויהיה לו הרגשיים רוחניים כמו שנתבאר וכמו שהיה לאבותינו הקדושים, ואפשר שזה שכתב בתנא דבי אליהו "חייב כל אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי" הכוונה לזכך הגשמיות בזעיר אנפין כמו האבות הקדושים גם בדורות הללו על ידי שיהיה מעשיו כמעשה האבות הקדושים, ואז גם בדורות הללו יוכל לזכך גופו הגשמי כמו האבות הקדושים.

והרי רואים דשייך על כל פנים מגע במעשה אבות הקדושים שהרי בתפילת הנועם אלימלך אומרים "ומדרגה למדרגה תעלנו, שנזכה לבוא למעלת אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב", הרי שאין זה דבר שאי אפשר להגיע אליו שיהיה לו מגע במעשה אבות כי אם לא כן לא היה מכניס זאת בתפילתו הקדושה שהרי היא תפילת שוא ודו"ק.

ולכך לומד המלאך עם העובר במעי אמו, כי בשעת יצירת הוולד לומד עמו המלאך כדי שתהיה התורה בטבעו של אדם, ותהיה טבועה ובלועה כחלק מיצירתו.

ועוד כתב א"ז בספה"ק דברי בינה [פרשת חוקת] שכמו שהגוף צריך לאכול ולשתות שהוא מזון הגוף, כך גם צריך מזון לנשמה וזל"ק: "הנה באמת שכמו שאדם התאב למזון הגשמי למלא תאותו, שהתאוה היא בלי שום טעם ודעת כלל, כי אם שנפשו הבהמית היא ממשכת אותו לזה למלא תאותו, והוא כך בטבע בלי שום הבנה ושכל. כלל כן הוא על דרך משל בנשמת האדם, ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, אשר בתוכה היא משתוקקת לקיום התרי"ג מצות התורה, שהיא כנגד איבריה וגידיה, שהוא מזון הנשמה והשתוקקות הנשמה. לזה היא גם כן בלי שום טעם ודעת כלל, מאחר שהוא מזון והחיות לנפש הרוחני, והוא מכל שכן ממזון הגשמי, שנפש הבהמית היא מתאוות לכל הדברים, למלאות תאות נפשה. מכל שכן הנשמה אשר היא באמת, נחצבת ממקור חוצבה מתחת כסא הכבוד. וקודשא בריך הוא ואורייתא וישראל חד אינון, וממילא שהיא מתאוית ומשתוקקת לקיום התורה והמצוות שהוא מזון וחיות הנשמה".

"אך כל זה אם הנשמה היא תמה ונקיה, ולא נעשה בה שום פגם. אבל אם ח"ו האדם פוגם את נשמתו על ידי חטא ועון, אזי היא ג"כ דומה לענין מזון הגשמי, שכמו במזון הגשמי בעת שאדם הוא חולה ח"ו, אזי אין לו שום תאוה לשום דבר מאכל והוא קפץ בכל מטעמי אוכל, כן אם יש בהנשמה איזה פגם ח"ו, אזי אינה ממשכת אותו לקיום התורה והמצוות" עכ"ל"ק.

הרי מבואר בדברי קדשו שכמו שהגוף צריך לאכול ולשתות שהוא מזון הגוף, כך גם צריך מזון לנשמה, והתורה ומצוות הם מזון לנשמה. וכמו שבזמן שהאדם אינו אוכל ושותה הוא מרגיש תחושת רעב וצמא, כך גם צריך שירגיש האדם מתי שחסר מזון לנשמתו, כי צריך שתהיה התורה חלק מהאדם, ואינו יכול להתקיים לולי התורה.

ולפי הנתבאר יש להוסיף על דברי קדשו שישנה בחינה שגם הגוף חושק בתורה ומצות בעת שהוא מזוכך וחקוק בתורה הקדושה, דלפי הנתבאר כך היה יצירת האדם שהתורה הקדושה חקוקה בעצם מהותו הגשמי מבטן אמו בטרם שנוצר ויצא לאוויר העולם.

אלא שכשם שיש בחולי הגוף שאינו מרגיש ואינו תאב לאכול ולשתות, כך גם שייך גם אצל חולי הנפשות שאינו מרגיש שנשמתו זקוקה למזון שלה שהיא תורה ומצוות ואינו תאב ללמוד תורה ולקיים מצוות. וגופו לא רק שאינו עוזר לנשמתו אלא מכיון שהרגיל אותו בתאוות גשמיות ובתאוות מתועבות ולכן הגוף מושך אליו ומפריע לנשמתו.

ולכן צריך לזהר שלא להרגיל גופו לתאוות ולמלאות רצון גופו, והארכנו בזה בספר מבשר טוב שולחנו של אדם מכפר, ולכן מבואר בספרים הקדושים דלפי מדת עסקו בגשמיות עולם הזה בזה תלוי עבודתו את השי"ת, ולפי הנתבאר הדברים מבוארים היטב, דאם לא כן גופו מפריע לנשמתו כמ"ש בזה בעה"ת.

ואדם יכול לזכך ולטהר את עצם הגשמיות שלו שתהיה כמו נשמה, וכמו שכתב בספה"ק באר משה בשם הנועם אלימלך זיעוכ"י שאמר הלוואי שתהיה לבני ישראל נשמה מזוככת כמו הגוף שלו. וכן כתב אאמו"ר בספה"ק חלקת יהושע [מאמר חמישי עמ' קלט] וזל"ק: "כמ"ש על האוהב ישראל מאפטא זצללה"ה, שהגוף הגשמי שלו, היה בהירות של אלף נשמות ישראל". ועוד הביא שם מה שכתב "בספר הקדוש אורח לצדיק מבן הרבי רבי אלימלך זצללה"ה, שאמר כמה פעמים, הלוואי שיהיה לבני ישראל נשמה מזוככת, כמו הגוף שלו" עכל"ק.

ואיך אפשר להגיע למדרגות כאלו הוא כמו שנתבאר שהמלאך למד עם בני ישראל במעי אמו וביצירתם הגשמית היו עם התורה הקדושה שהיא רוחנית לגמרי ונעשה אפשרות לעשות מהגוף הגשמי רוחני ודו"ק.

ובזה מתבאר היטב הגמ' במכות [כב:]: "אמר רבא: כמה טפשי שאר אינשי דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבה". והיינו שבני ישראל יכולים להגיע לבחינה יותר גבוה מספר תורה שנכתבה על גוויל, והם כתורה הקדושה ממש הכתובה על גווילים רוחניים ולא גשמיים של עור בהמה, ולכן כמה טפשי שאר אינשי שקמים לפני ספר תורה ולא לפני ספר תורה רוחנית.

ולפי זה יובן מאד מה שאמר הגה"ק מוהר"ר מאיר אריק זיעוכ"י על רבו הרה"ק מטשורטקוב ששאלו אותו אם רבו יודע ללמוד כמותו, ואמר רבי הוא בעצמו הוא תורה ממש ומה שייך שאלה כזאת. והן הן הדברים מבוארים על פי מה שכתבנו.

ובזה אפשר לבאר מה שמצינו שמשנה רבינו עלה לשמים ארבעים יום וארבעים לילה, וכתוב באבן עזרא שמות [פרק כד יח] "וכתוב על אלה הארבעים יום לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי (דבר' ט, ט). וזה פלא גדול לא נהיה כמוהו לפניו".

ויש להבין מהו חידוש גדול זה והרי מצינו בעוד צדיקים שהיו עוד צדיקים שעלו לשמים וכמו שמצינו באליהו הנביא ובר' יהושע בן לוי שעלו לשמים וכן ידוע מהבעל שם טוב הקדוש זיעוכ"י שאמר שיכול לעלות השמים בחיים עם גופו אלא שרוצה לקיים הפסוק של התורה הקדושה ואל עפר תשוב, ואם כן מה החידוש במשה רבינו.

אך הביאור בזה עפ"י מה שכתב אא"ז בספה"ק דברי בינה מועדים לשבועות [דע"ב] וזל"ק: "וכמו שאמר חותני הרה"ק ז"ל על מאמר ז"ל [שבת פו]. משה בהשכמה עלה ובהשכמה ירד אשר עלייתו לשמים וירידתו לארץ הכל שוה בעיניו כי היו אצלו אחדות אחד שמים וארץ ולזאת היה לו הירידה גם כן בהשכמה עכד"ק.

והוא משום שמשנה רבינו זיכך החלק הגשמי שלו ואפילו שנולד עם טבע רע וכמו שכתב בספה"ק סידורו של שבת [בדרוש השני, פרק א מאמר י] וזל"ק: "בענין דרגת משה, שהיה נולד בטבע רע להתמשך אחר בחינות הרעים, ואך כי התגבר עצמו בגבורה גדולה עד מאוד, ונלחם במלחמה רבה ועצומה עד שהכניע ושיבר וביטל כל כוחי גופו ומזגי טבעו עד שנעשה כולו רוחניות". עכל"ק. וכן הוא בשיטה מקובצת בנדירים.

ומשה רבינו זיכך כל כך הגשמיות שלו עד שהוא נהפך לרוחניות עד שהארץ ושמים היה אצל שווה, ומשה רבינו היה עולם הזה ועולם הבא שווים אצלו בתכלית בחיים חיותו, ויכול לעלות לשמים מתי שרוצה עם גופו הרוחני,

וכמו שכתב הרמב"ם בהלכות יסודי התורה [ו' ו] החילוק היסודי בין נבואת משה רבינו לנבואת שאר הנביאים וז"ל: "ומה הפרש יש בין נבואת משה לשאר כל הנביאים, שכל הנביאים בחלום או במראה, ומשה רבינו מתנבא והוא ער ועומד, שנאמר [במדבר ז' פט] ובבוא משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע הקול מדבר אליו [וכו']". כל הנביאים אין מתנבאים בכל עת שירצו, משה רבינו אינו כן אלא כל זמן שיחפוץ רוח הקודש לובשתו ונבואה שורה עליו, ואינו צריך לכוין דעתו ולהזדמן לה, שהרי הוא מכוון ומזומן ועומד כמלאכי השרת. לפיכך מתנבא בכל עת שנאמר [שם ט ח] עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם וכו', לפיכך פירש מן האשה לעולם ומן הדומה לו, ונקשרה דעתו לצור העולמים, ולא נסתלק מעליו ההוד לעולם, וקרן עור פניו ונתקדש כמלאכים" ע"כ.

והטעם שיכל משה רבינו לדבר בכל עת שרוצה הוא כמו שנתבאר שהיה כולו בכל עת רוחני ולכך האיר מאור פניו ולא כשאר הנביאים שהיו צריכים להתעלות מצבם בעת שהיו צריכים לדבר עם הקב"ה.

ומשה רבינו לא היה כאלהו ורבי יהושע בן לוי שכשעלו לשמים נהפכו לבחינת המלאכים, ובעולם הזה היו בני אדם קדושים ביותר. וכמו שכתב בשו"ת חתם סופר [ח"ו ליקוטים סימן צח] "אבל האמת יורה דרכו, כי מעולם לא עלה אליהו בגופו למעלה מעשרה טפחים, אך נפרדה נשמתו מגופו שם, והנשמה עולה ומשמש למעלה בין מלאכי שרת, וגופו נתדקדק ושורה בגן עדן התחתון בעולם הזה. וביום הבשורה במהרה בימינו תתלבש נשמתו בגוף הקדוש הלז, ואז הוא ככל אדם מחכמי ונביאי ישראל, וכו' וכן בכל פעם שמתגלה ומתראה בעולם הזה מלובש בגופו הזך".

אך משה רבינו היה באותה בחינת דבקות לעלא ולתתא בשווה, ובעולם הזה היה באותה בחינה כמו בעולם כי משה רבינו זיכך לגמרי החלק הגשמי שלו וזו היא מעלת משה רבינו "איש האלקים", היינו: שהיה נמצא למעלה ולתתא בבת אחת. ובה בשעה שמחציו ולמעלה היה איש אלוקים, באותו זמן ממש היה גם מחציו ולמטה איש אלוקים ורוחני, ומסתובב לעילא ולתתא בחדא מחתא, כי לא היה צריך להשתנות כדי לעלות לשמים מאדם למלאך כנ"ל. וזה הפלא הגדול שמתפעל האבן עזרא ממעלת משה. והוא כמו שנתבאר ששייך בחינה שיוכל לבוא האדם לבחינה להפוך עצמו כולו שיהיה אחד עם התורה הקדושה וכתורה ממש.

וכל אחד יכול להגיע לבחינה כזו כמו משה רבינו וכמו שכתב הרמב"ם הלכות תשובה [ה ב]. "אל יעבור במחשבתך דבר זה שאומרים טפשי אומות העולם ורוב גולמי בני ישראל שהקדוש ברוך הוא גוזר על האדם מתחלת ברייתו להיות צדיק או רשע אין הדבר כן אלא כל אדם ראוי לו להיות צדיק כמשה רבינו".

וכמו שמצינו שאברהם אבינו הפך היצר הרע שלו לטוב וכמו שנתבאר שזככו את גופם לבחינה רוחנית נפשית כמו שנתבאר לעיל ועל כל פנים צריך להשתדל לפחות שהגוף הגשמי לא יפריע לנשמתו בעבודת ה' בבחינת מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי.

כי באמת שהתורה קוב"ה וישראל חד הם, והתורה היא חקוקה וטבועה בלבו והוא מזון לנשמה, והוא הביאור במה שאמרו בגמ' קיימו האבות התורה עד שלא ניתנה, כי הם הרגישו שהתורה היה מזון לנשמתם והייתה טבועה בליבם, ולכך ממילא ידעו מהו רצון השי"ת.

וכך מצינו אצל צדיקים שידעו והרגישו מה הם צריכים לעשות ומהו טוב לעשות, כי הנשמה זקוקה למזון והוא רעב וצמא לתורה ומצוות כמו שהגוף זקוק לאכילה ושתיה ולמזון גשמי ולא יכלו לעשות דבר שנגד רצון הבורא.

וכמו שהביא אא"ז המהרש"ל מלענטשנא זיעוכ"י בשם הרה"ק ר' מנדל מרימנוב והובא בספה"ק אוהב ישראל [ליקוטים] וזל"ק: "ועל פי זה נוכל לפרש הפסוק [בראשית כב, י]: "וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשחוט את בנו". ולכאורה תיבת וישלח אברהם את ידו הוא למותר, ולא היה צריך לכתוב רק ויקח את המאכלת. ועוד איך שייך ענין שליחות אצל יד, הלא הדבר תלוי ברצון אדם לעשות עם איבריו כרצונו. אך הפירוש הוא כאשר אמרנו: כי כל עשיות של אברהם אבינו ע"ה לא היה להנאת עצמו בלתי לה' לבדו. ובזה נתקשרו כל רמ"ח איבריו לעבודתו יתברך. והנה כאשר רצה אברהם אבינו ע"ה להעלות את יצחק בנו עולה לה', וזה לא היה רצון הבורא, רק להעלותו ולא לשוחטו. לכך היה צריך אברהם אבינו ע"ה לכוף את ידו לעשות שליחותו, וזהו וישלח והבן".

וזה הביאור בדברי המדרש רבה [פרשה יט א] "זאת חקת זה שאמר הכתוב (איוב יד) מי יתן טהור מטמא לא אחד, כגון אברהם מתרח, חזקיה מאחז, יאשיה מאמון, מרדכי משמע, ישראל מעובדי כוכבים מי יתן טהור מטמא". ומה השייכות זה לפסוק זאת חוקת התורה.

אלא שהמדרש בא ללמדנו כיצד יזכה האדם לחוקת התורה שתהיה התורה חקוקה בלבו, ולזה אמר "מי יתן טהור מטמא זה אברהם מתרח" והיינו שאברהם אבינו זכה להגיע לדרגותיו על ידי עמל ויגיעה ורק על ידי זה נעשה התורה כחלק מטבעו, וקיימו האבות התורה עד שלא ניתנה, כיון שהיה זה בעמל ויגיעה ואפילו שיצא מתרח עמד בעשרה ניסיונות והיה צריך לצאת לגמרי מבית אבותיו, וכמו שאמר לו השי"ת לך מארצך ומולדתך.

ורק כאשר האדם הולך נגד טבעו ומקיים התורה והמצוות בזמן שזה קשה ואין לו חשק ומתוך עמל ויגיעה דייקא בזה הוא זוכה שתהיה התורה חקוקה בקרבו ושתהיה אצלו בטבעו ומוציא על ידי עמל ויגיעה את הכוחות התורניים המובלעים בגופו.

ועל דרך משל כמו שיודעים שמי שרוצה להיות חזק בשרירים וכו' צריך לעמול על זה בקשיים וכו', אף שבאמת יש לו השרירים אלא שצריך לחזק אותם. וכן הוא בכוחות הרוחניים שנמצאים אצל בני ישראל על ידי עמל ויגיעה מחזק אותם ומוציא מהסתר לגלוי.

ולזה "זאת חוקת התורה" היינו כדי שתהיה התורה חקוקה בקרבו צריך שיעסוק בתורה מתוך עמל ויגיעה, ואפילו כאשר אין לו חשק ללמוד, ואפילו בזמנים שקשה לו ללמוד תורה, וכמו שפירש רש"י "שאומות העולם מונים את ישראל מה מצוה הזאת ומה טעם יש בה" שאינו רואה בו שום טעם וחשק, כי כאשר האדם אינו מבין למה הוא צריך לעשות המצוה והוא אצלו בבחינת חוקה ממילא קשה לו לקיימה, וכאשר האדם לומד התורה בבחינת חוקה היינו גם בזמן שאין לו חשק, בזה הוא זוכה שתהיה התורה חקוקה אצלו ויזכה לטהרת התורה.

כי לימוד התורה צריך שיהיה מתוך עמל ויגיעה, ובבחינת עסק, וכמו שביאר הב"ח אורח חיים [סימן מ"ז] וז"ל: "ונוסחא אשכנזית לעסוק בדברי תורה וכו' נראה דלפי שעיקר ההבטחה שהבטיחנו הוא יתברך לא היתה אלא על עסק התורה, הוא העמל והטורח, כמו שכתוב [ויקרא כו ג] אם בחוקתי תלכו שתהיו עמלים בתורה שבעל פה על מנת לשמור ולקיים, ונתתי גשמיכם בעתם וגומר, לכך תקנו לברך לעסוק בדברי תורה וכן עיקר".

הרי מבואר שלימוד התורה צריך שיהיה בעמל וטירחא, וזה שאמר הפסוק "זאת חוקת התורה" שכדי שיהיה התורה חקוקה בקרבו צריך לקיימה בבחינת חוק, וכמו אברהם אבינו שיצא מתרח שעמד בעשרה ניסיונות ועבד את השי"ת אפילו בזמנים שלא הבין כלל מדוע ציווה לו השי"ת לעשות כך, וכמו שהיה בעקידת יצחק שהרי אמר לו השי"ת "כי ביצחק יקרא לך זרע" וכיצד אומר לו לעלות בנו לעולה, וכאשר האדם מקיים המצוות ואפילו שאינו מבין ואפילו שהוא כנגד השכל, בזה התורה מטהרת אותו והיא חקוקה בקרבו.

ובזה מתבאר מה שאמר הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זיעוכ"י [בהנהגות סה"ק דברי שמואל, סימן נב]. וז"ל: "בכל פעם שהיצר מסיתו לסיים בענין ולקצר בלימוד מחמת עייפות או חסרון הבנתו, או מחמת שיחת הילדים, יגער ביצר הרע, ויתגבר עליו מאוד, וישבור טבעו, וילמוד יותר מהרגלו ובכח עד שייגע, ובזה משבר הקליפות והחיצונים, ומכפרים לו אפילו על כריתות ומיתות בית דין ומיתה בידי שמים. כי הלימוד ובתנ"ך ומשנה וגמרא ופוסקים שהוא בכח ובקול ובנעימות הקול בלי שום מחשבה זרה ובנענוע הגוף, מטהר ומצחצח הנשמה, ומחדד השכל, ומשבר הקליפות והחיצונים מכל וכל".

ונמצא מדבריו שבעמל התורה הקדושה בזמן שאין לו חשק ורצון על ידי זה מתכפר לו אפילו ד' מיתות בית דין והיינו משום שעל ידי עמל ויגיעה מתהפך לאיש אחר ואינו כלל אותו האיש שחטא רח"ל

יעזור השי"ת שנזכה להפך הטבע לטובה, ונזכה לזמן ביאת המשיח שיהפוך הרע לטוב בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

לקבלת הגליון מידי יום רביעי למייל m0732951213@gmail.com